

Vlaams
Parlement

ingediend op **1240** (2016-2017) – Nr. 1
12 juli 2017 (2016-2017)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor Onderwijs
uitgebracht door Paul Cordy

over het visiedocument
'Maximale onderwijskansen
voor elke vluchteling en asielzoeker'

Samenstelling van de Commissie voor Onderwijs:

Voorzitter: Kathleen Helsen.

Vaste leden:

Vera Celis, Paul Cordy, Koen Daniëls, Ingeborg De Meulemeester, Kathleen Krekels, Kris Van Dijck;
Jos De Meyer, Jenne De Potter, Jan Durnez, Kathleen Helsen;
Ann Brusseel, Jo De Ro;
Caroline Gennez, Tine Soens;
Elisabeth Meuleman.

Plaatsvervangers:

Peter Persyn, Grete Remen, Willy Segers, Ann Soete, Miranda Van Eetvelde, Manuela Van Werde;
Caroline Bastiaens, Sabine de Bethune, Vera Jans, Katrien Schryvers;
Jean-Jacques De Gucht, Francesco Vanderjeugd;
Katia Segers, Steve Vandenberghe;
Elke Van den Brandt.

Documenten in het dossier:

1245 (2016-2017) – Nr. 1: Verslag van de gedachtewisseling

1248 (2016-2017) – Nr. 1: Verslag van de gedachtewisseling

INHOUD

I.	Inleidende uiteenzetting door Ann Vermeulen, medewerker Onderwijs bij Vluchtelingenwerk Vlaanderen	4
1.	Algemene situering	4
2.	Investeren in aangepaste zorg	4
3.	Herbekijken van ontwikkelingsdoelen en organisatie OKAN	5
4.	Buddywerking	5
5.	Conclusie	5
II.	Bespreking	6
1.	Vragen en opmerkingen van de leden	6
1.1.	Tussenkoms van Kathleen Krekels	6
1.2.	Tussenkoms van Koen Daniëls	6
1.3.	Tussenkoms van Elisabeth Meuleman	6
2.	Antwoorden van Ann Vermeulen	6
	Gebruikte afkortingen	8
	Bijlagen: zie dossierpagina op www.vlaamsparlement.be	

In de Commissie voor Onderwijs ging op 29 juni 2017 een gedachtewisseling door over het visiedocument 'Maximale onderwijskansen voor elke vluchteling en asielzoeker' van Vluchtelingenwerk Vlaanderen (bijlage 1). Namens deze organisatie werd het woord gevoerd door Ann Vermeulen, medewerkster Onderwijs. Bij haar uiteenzetting maakte ze gebruik van een powerpointpresentatie (bijlage 2). Beide documenten zijn terug te vinden op de [dossierpagina](#) van dit verslag op www.vlaamsparlement.be. Deze gedachtewisseling sloot inhoudelijk aan bij een eerder die dag gehouden gedachtewisseling met deskundigen over het onderzoeksrapport 'Cartografie en analyse van het onthaalonderwijs voor minderjarige anderstalige nieuwkomers (OKANS)' (*Parl.St. VI.Parl. 2016-17, nr. 1248/1*).

I. Inleidende uiteenzetting door Ann Vermeulen, medewerker Onderwijs bij Vluchtelingenwerk Vlaanderen

1. Algemene situering

Bij de aanvang van haar uiteenzetting wijst *Ann Vermeulen* erop dat een van de missies van Vluchtelingenwerk Vlaanderen erin bestaat om op te volgen dat jongeren met een vluchtverleden maximale onderwijskansen krijgen. Vraag is of ons onderwijssysteem klaar is om zich aan te passen aan die instroom en superdiverse realiteit, dan wel of scholen deze fase als een voorbijgaand gebeuren zien, waarin ze slechts tijdelijk of zelfs helemaal niet hoeven te investeren. Ze onderstreept dat alle jongeren op onze schoolbanken onze toekomst vormen en niet alleen sommige, terwijl andere jongeren slechts als tijdelijk worden gezien. Onderwijs is pas goed als het werkt voor iedereen, ongeacht afkomst, verleden, thuistaal en rugzak. Nochtans blijven sommige jongeren ondanks de inspanningen vastzitten in richtingen waarin ze niet zelf hadden willen terechtkomen.

Vluchtelingenwerk Vlaanderen heeft een visiedocument met dertig aanbevelingen opgesteld, waarvan de spreekster de drie meest prioritaire wil voorstellen. Ze benadrukt daarbij echter dat alle aanbevelingen wel degelijk noodzakelijk zijn.

2. Investeren in aangepaste zorg

De eerste prioritaire aanbeveling gaat over psychosociale en cultuursensitieve zorg, die op dit moment te weinig aan bod komt in de nascholing naast NT2. Er is meer nodig dan een crisiszorgteam op elke school, er is ook nood aan een team dat preventief en curatief werkt aan een veilig en verbindend schoolklimaat. Uitwisseling van expertise tussen scholen is noodzakelijk, waarbij de spreekster gewag maakt van leerkringen. Dergelijk overleg bestaat op dit moment te weinig over regio's of netten heen.

Tevens is er behoefte aan een toegankelijk leerlingenvolgsysteem waaruit men noodzakelijke informatie kan halen bij verhuizing. Wat de CLB's betreft, moet het project over traumapsychologie, dat normaal zal stoppen in november, voortgezet worden, bepleit de spreekster. Wat op dit moment ook ontbreekt, zijn time-inprogramma's voor leerlingen die bij aankomst niet schoolrijp zijn bij gebrek aan ervaring. Verder vermeldt ze de noodzaak van informatiedoorstroming tussen de verschillende betrokkenen, waarvan ze Fedasil, voogden, opvangcentra, scholen en OCMW's noemt. Zeer belangrijk is ook dat zorg integraal wordt aangepakt. In verslagen van LOP's en onderwijsraden vindt men veel cijfers maar weinig over de systematische en integrale aanpak van zorgvragen.

3. Herbekijken van ontwikkelingsdoelen en organisatie OKAN

De tweede aanbeveling betreft het herbekijken van ontwikkelingsdoelen en de organisatie van OKAN. In het document over doelen gaan negentien pagina's over taalontwikkeling, en slechts twee over algemene doelen en een kwartpagina over attitudes, hoe noodzakelijk die ook zijn. Daarbij komt dat efficiënt taalonderwijs vereist dat men het belang erkent van moedertaal als brug, die kan zorgen voor veiligheid, verbinding en integratie van de eerdere schoolervaring in het leerproces. Ook het emotionele, sociale, culturele en academische kapitaal van de jongeren moet bekeken worden, niet alleen hun taalontwikkeling, besluit ze.

Elders verworven startcompetenties worden op dit moment niet gescreend bij de start van onthaalonderwijs, alleen het taalniveau. Ze pleit ervoor dat het ministerie daartoe een instrument aanreikt. Nog in dit verband vraagt Vluchtelingenwerk Vlaanderen tot slot een meer stabiele organisatie van OKAN, met name voor de leerkrachten, met het oog op kennisborging, doorstroming van expertise en een stabiele werkomgeving.

4. Buddywerking

Derde en laatste van de prioritaire aanbevelingen is de structurele inbedding van buddywerking, waarbij een vrijwilliger zich verbindt tot contact met een vluchteling met zorgvraag, op om het even welk moment van een traject. Vluchtelingenwerk stelde al de volgende resultaten vast in scholen: minder ongewettigde afwezigheden, beter welbevinden, en zeer duidelijke informatie over de interesses en gevoeligheden van de leerling. Anonimiteit verdwijnt en sociale cohesie ontstaat. De brede school wordt reëel doordat de jongere in verbinding wordt gebracht met netwerken buiten de school. De spreker bepleit dat het ministerie elke school aanstuurt om een buddyplan op te stellen, met een traject en evaluatie-instrumenten. Het moet structureel zijn en niet afhankelijk van de goede wil van een enkeling. Er zijn ook mogelijkheden tot samenwerking met lokale partners. Heel wat mensen buiten de school willen immers hun expertise inzetten in de school en binnen de school zijn er heel wat leerlingen die andere leerlingen willen helpen, verzekert ze.

Tot slot pleit ze ervoor dat elke school inzet op een diversiteitscoach of -coördinator, die de school adviseert om alert te zijn voor nieuwe, superdiverse instroom, die overlegplatforms organiseert, leerkringen plant, tolken faciliteert, leraren ondersteunt, contact legt met scholen die meer expertise hebben, de brede school opvolgt, en raad en tips geeft om via cultuursensitieve communicatie mensen te doen participeren. Het ministerie moet inzetten op de aanstelling van een dergelijke sleutelfiguur op elke school.

5. Conclusie

Vluchtelingenwerk Vlaanderen ziet mogelijkheden en kansen, zin en talent, en roept daarom op tot samenwerking, een geïntegreerde aanpak en handelingsgericht werken. Het vraagt ook meer middelen voor de CLB's en sommige scholen, die plots van alles moeten regelen door de sluiting van een asielcentrum. Daarnaast is meer onderzoek nodig en betere verspreiding van goede praktijken.

II. Bespreking

1. Vragen en opmerkingen van de leden

1.1. Tussenkomsst van Kathleen Krekels

Kathleen Krekels begrijpt het belang van de kennis van de moedertaal om open te kunnen staan voor andere talen. Men moet eerst een bepaalde structuur beheersen om een andere structuur te kunnen opnemen. In een normale situatie leert men die thuis en vervolgens wordt zij verrijkt in het onderwijs. Als men onderwijs volgt in een andere taal, is dat niet zo. Maar hoe ziet de spreker de ruimte voor de andere taal dan het Nederlands praktisch, afgezien van de vrijheid om haar te gebruiken op de speelplaats? Scholen worden immers geconfronteerd met tientallen thuistalen. En wat wint men daar precies mee?

1.2. Tussenkomsst van Koen Daniëls

Koen Daniëls vindt dat de verhouding binnen de ontwikkelingsdoelen verkeerd is voorgesteld. Dat de bijlage zoveel pagina's aan taal wijdt, is omdat die doelen helemaal uitgeschreven zijn en de andere niet, want die komen elders terug. Welke doelen en eindtermen ziet de spreker zelf om deze jongeren maximale kansen te geven?

1.3. Tussenkomsst van Elisabeth Meuleman

Elisabeth Meuleman merkt op dat het OKANS-rapport eindigt waar de vaststellingen van Vluchtelingenwerk Vlaanderen beginnen, met name over de effecten van de verhuisbewegingen op informatiedoorstroming en psychosociaal welbevinden. Hoe kunnen zij elkaar aanvullen?

2. Antwoorden van Ann Vermeulen

Ann Vermeulen pleitte als dusdanig niet voor onderhoud of stimulering van de moedertaal, wel voor haar mogelijke brugfunctie in OKAN. Voor leerlingen met een zware ervaring is de afstand soms zo groot dat louter de mogelijkheid van een gesprek in de moedertaal veel deuren kan openen. Als voorbeeld van een middel om de moedertaal binnen te halen noemt zij een kort YouTube-filmpje. Zij merkt daarbij op dat 18-plussers tijdens hun inburgeringstraject wel essentiële informatie over onze cultuur en ons land in hun moedertaal aangeboden krijgen. Wie een jaar jonger is, krijgt echter niets in zijn moedertaal. Velen van hen begrijpen dan ook niets, wat bepaald niet helpt bij hun integratie.

Haar opmerking over het aantal pagina's illustreert de praktijk: in de meeste OKAN-scholen is men alleen met taal bezig, omdat men door de druk om iemand op één jaar taalvaardig te maken eenvoudigweg geen andere keuze kan maken. Ook veel evaluatiesystemen zijn alleen gebaseerd op taaldoelen.

Wat de andere doelen betreft, wijst ze op de mogelijkheid om te differentiëren in groepjes die met Frans of wiskunde bezig zijn. Van de variabele uren binnen OKAN gaan er standaard twee naar rooms-katholieke godsdienst of zedenleer, waarvan de symbolische taal echter veel te hoog gegrepen is voor jongeren die – zeker in de eerste maanden – nog niet eens de basistaal begrijpen.

Met de OKANS-onderzoekers is geen overleg geweest. Het werk aan het document dat Vluchtelingenwerk Vlaanderen hier voorlegt, is pas begonnen in november vorig jaar. De spreekster stelt wel vast haar organisatie alle gevoeligheden die OKANS aanhaalt, nog steeds kon detecteren tijdens haar

schoolbezoeken de voorbije maanden, ook al zijn er zeker sterke scholen met mooie voorbeelden. Het probleem is echter nog steeds acuut. Er wordt ook te lang gewacht met oplossingen, want de grootste groep zit nu nog in OKAN, maar gaat vanaf september richting regulier onderwijs, dat volgens haar absoluut niet klaar is om hen op te vangen.

Kathleen HELSEN,
voorzitter

Paul CORDY,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

CLB	centrum voor leerlingenbegeleiding
Fedasil	Federaal agentschap voor de opvang van asielzoekers
LOP	lokaal overlegplatform
NT2	Nederlands als tweede taal
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
OKAN	onthaalklas/onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers